

Gore so prispodoba življenja

Pogovor s predsednikom Milanom Kučanom ob mednarodnem letu gora

Pogovor vodila Magda Šalamon
Fotografiji: Stane Klemenc

Ob mednarodnem letu gora sem obiskala predsednika republike Slovenije, gospoda Milana Kučana, ki je bil gost radia Goldi Prebold. Za bralce Planinskega vestnika sem povzela del pogovora.

Gora je pravzaprav polje prizadevanj za življenje. Gorsko rastlinje je skromno, a žilavo. Barve planinskih rož so pretresljivo čiste. Viharniki stražijo nove poganičke ob svojih koreninah. Človek potrebuje za vzpon proti

vrhu v pripeki resno pripravo, pogum za napor, tovarništvo soljudi, in potem ga zaobjame prešerna radoživost veselja na ciljnih.

Kaj predstavlja gora vam?

Gore so lahko nekakšna prispodoba življenja. Človek mora tudi v življenju precej delati, če želi uspeti. Noben hrib ni podarjen. Za vsakega je treba garati. Imeti je treba trdno voljo in seveda, ko človek osvoji kakšen vrh, kot temu pravimo, si želi osvojiti še višjega. Moja ambicija je vedno bila spoznati hribe s tiste težje strani, s strani, kamor ni mogoče na pohodniški način, ampak je potrebno nekaj znanja in tudi pomoč ljudi, ki so v gorah izkušeni.

Doživetja in izkušnje so duhovna hrana človekove zavesti na polju zavestne odgovornosti za življenje: svoje, soljudi, sveta. Vam, g. predsednik, prinesejo izkušnje v navezi medčloveškega sožitja, samoumevnosti vsakdanjega napora in veselja v gorah še dodatno ljubezen za opravljanje pomembnih nalog v vašem življenju?

Bolj se mi zdi, da naveza v hribih, v steni, pomeni neko izkušnjo in nauk za življenje, da človek sam zmore malo. Naveza več ljudi za skupno hotenje pa zmore zelo veliko. Tudi moje izkušnje v politiki so takšne, da je več ljudi, ki so drug drugemu zaupali in so imeli približno enak cilj ali enako predstavo o prihodnosti, zmogli zelo veliko.

Današnji človek doživlja v materialnem blagostanju hudo bivanjsko praznoto. Nenaaden odmik od narave v beton, od temeljne človeške skupnosti v brezimno množico, od dialoga s samim sabo v vrvež nenehnih dražljajev, ga je tako zmedel in otopel, da ne doživlja prav ne samega sebe, ne soljudi, ne kulture, ne bivanja kot celote. Vaše poklicno delo, kot predsednik Republike Slovenije, gotovo zahteva veliko napora in širokega dojetanja življenja. Si skozi stik z naravo krepite moč za telo in duha? Kako združujete te zahtevne naloge službe z doživetji sprostitve v naravi?

Morebiti smo nasledli in naprej širimo tezo, da je naš svet pravzaprav duhovno izpraznjen. Gotovo je, da teži za zelo pragmatičnimi cilji, da je ta hip tako naravnani. Ne bi se pa strinjal s tem, da je izpraznjen. Navsezadnje je duhovnega življenja toliko, kot ga je človek sam pripravljen živeti. To pa je morebiti problem. Na to posameznika navajajo soljudje, tisti, s katerimi je pravzaprav najbolj intimno povezan: družina, neposredno okolje, prijatelji. Seveda tudi družba ali država ne moreta biti povsem ravnodušni do tega vprašanja. Zdi se mi, da je aktualno vprašanje, ali znajo ljudje prepoznati pomembnost takšnega naravnavanja v iskanje globljih smislov življenja. Meni hribi in narava nasploh pomenijo sprostitvev pa tudi dojetanje življenja malo drugače, kot se ga vidi v pisarni ali skozi akte ali pa na časopisnih straneh. Mi pomeni, kot se reče po domače, polnjenje akumulatorjev. To so samotne poti po hribih, ki niso toliko na očeh kot množični pohodi, ki nekako spadajo k moji službi.

Leto 2002 je mednarodno leto gora. Generalna skupščina Organizacije združenih narodov ga je razglasila z namenom, da poveča mednarodno zavest o svetovni pomembnosti gorskih ekosistemov. Usklajevanje vseh aktivnosti pa je zaupala Organizaciji za prehrano in kmetijstvo (FAO), ki v Sloveniji deluje v okviru Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Kak-

šne aktivnosti se izvajajo v vladnih in nevladnih institucijah v naši republiki ob mednarodnem letu gora?

No, zakaj se je vlada odločila, da je to zahtevno delo naložila kmetijskemu ministrstvu, je drugo vprašanje. Program je narejen. Glede na to, da je Slovenija predvsem hribovska država, se bojim, da je s tem letom ali z našim odnosom do njega to spet ena od zamujenih priložnosti in da skupen učinek vseh aktivnosti, ki jih ni malo, saj niso samo državne, ampak so v to vključene tudi mnoge civilne ustanove, predvsem Planinska zveza, za ozaveščanje ljudi o pomenu gora za naše življenje, duhovno, materialno in sicer ne bo takšen, kot bi to bilo mogoče in kot bi slovenske gore to zaslužile.

Omenili ste PZS, ki je res tista organizacija, ki je zelo vključena v to akcijo. Njihove aktivnosti vodijo v to usmeritev in iz njihove tiskovne konference sem dobila podatke, da so celo izdali zloženko, koledar, plakate in vse v skladu z nosilcem projekta, to je Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in pod pokroviteljstvom vas, predsednika republike. Navedli so podatek, da država še ni pokrila nobenih stroškov. Je to res?

Pokroviteljstvo sem prevzel v trdnem prepričanju, da je prav, da je tudi simbolno država zavzeta pri ustvarjanju slike, ki jo bodo ob tem letu dobili Slovenci o svojih hribih in o hribih nasploh. V zimskih mesecih je prišlo tudi na pobudo PZS do prve prireditve, ki je javnost opozorila na odločitve Združenih narodov, da letošnje leto posveti goram. Kolikor vem, je vlada programu namenila 51 milijonov tolarjev, zato tudi izplačilo teh stroškov PZS ne bi smel biti problem. Kar mene skrbi, niso sami projekti ali delni projekti, ki se vključujejo v program, ampak, ali kdo skrbi za učinek vseh teh programov, zloženek, plakatov itd. in čemu naj to služi. Aktivnost zaradi aktivnosti ni potrebna. Slovenci imamo do svojih gora nek ne samo elementarni, ampak

precej kultivirani odnos. Ali pa se zavedamo vseh okoljevarstvenih in drugih vidikov gora, je drugo vprašanje. Rad bi povedal svojo izkušnjo, da se je odnos do planin, do čistosti planinskih poti v zadnjih desetih letih bistveno spremenil in da danes izgleda zelo čudno, če opaziš smeti ob transversalnih poteh.

Vam je dogajanje in vaše pokroviteljstvo teh aktivnosti ob mednarodnem letu gora v zadovoljstvo?

V zadovoljstvo mi je bolj skrben odnos do narave nasploh, tudi do planinskega sveta. Kakšen bo končni učinek, pa je sedaj še prehitro govoriti.

Mednarodno leto gora je pomemben začetek dolgoročnega procesa za trajnostni razvoj gora, ki je posvečen posebnostim in potrebam gorskih območij. Alpski svet, ki ga v Sloveniji členimo na alpska visokogorja, alpska hribovja in alpske ravnine, obsega 42 odstotkov površine Slovenije. Na tem območju živi kar 47 odstotkov vsega prebivalstva Slovenije. Povprečna nadmorska višina Slovenije je nekaj nad 600 m. Se vam zdi pomembno, gospod predsednik, da se Slovenija zavzema za razvoj gorskih območij, in kakšna strategija tega razvoja je začrtana?

Strategije pravzaprav še ni. Mislim, da bi za osnovo lahko vzeli projekt oz. projekcijo življenja v Triglavskem narodnem parku. Bilo je veliko razprav. Tu so pač interesi zelo različni. Gotovo ni mogoče varovati narave in tudi TNP na način, ki bi onemogočil življenje ljudi na meji tega parka in ponekod tudi v samem območju parka. Potreben je pameten kompromis med potrebo po varovanju gora in po omogočanju življenja, tudi gospodarskega izkoriščanja tega območja. Vprašanje je, kaj na koncu prevlada. Treba je računati z razmerjem političnih sil in interesov, ki se dostikrat zakrivajo za interesi in zahtevami ljudi. Ali bo prevladal nacionalni interes po varovanju posameznih območij, ki so pose-

bnega pomena za slovensko pokrajino in za življenje v prihodnje, ali bodo prevladali parcialni, posamični skupinski interesi in izsiljevanja, da bi se predstavilo kot interes države oz. nacionalni interes? Mislim, da je v TNP sedaj doseženo neko pravo ravnovesje med temi interesi in da bi tudi drugod, npr. v Kamniško-Savinjskih Alpah vključno z Logarsko dolino, na kraškem svetu, morda na Pohorju, lahko z ustreznimi dopolnitvami in spremembami, ki bi upoštevale specifičnosti teh delov Slovenije, šli na podoben način varovanja. Ne rečem, da tega ni. To bi bilo nepošteno. Gotovo pa, da dolgoročno ni mogoče povsem zanesljivo trditi, da vsa ta prizadevanja vodijo k istemu cilju.

Gospodarska funkcija slovenskega visokogorskega prostora se je močno spremenila. V zadnjih desetletjih je kmetijska raba tal močno upadla. Izrazita sta procesa propadanja kulturne pokrajine in zaraščanje. Kako vidite možnosti za kakovostno življenje ljudi v gorskih področjih? So lahko oblikovanje zavesti in posredovanje znanja o gorskih ekosistemih, njihovi dinamiki in delovanju glavni cilji za ohranitev in trajnostni razvoj virov v gorskih predelih?

Tisti, ki določajo državno politiko, morajo seveda poznati elemente, o katerih govorite. Človeku, ki tam živi in si tam zagotavlja svojo eksistenco, ni potrebno vedeti o vseh ugankah, morebiti tudi ne o dogovorih o varovanju ekosistemov. Ima prvinski odnos. S tem odnosom dostikrat bolj varuje okolje, kot ga varuje neka politično posredovana strokovna misel. Treba se je spomniti usode gozdarskega zakona deset, enajst let nazaj in vseh škod, ki jih je njegova ne ravno najbolj strokovna in odgovorna uporaba prinesla. Ta svet nam ni dan zato, da ga do konca izkoristimo in uničimo, ampak predvsem, da skrbimo, da ga bomo čim manj poškodovanega prepustili svojim naslednikom. In če bi bila to osnovna Filozofija, potem so mnogi praktični odgovori na dlani.

Tudi Mednarodna zveza planinskih organizacij (UIAA) je akcijo sprejela za svojo, saj se zaveda, da lahko več kot dva in pol milijona članov planinskih organizacij z vseh celin pomembno prispeva k uresničevanju zastavljenih ciljev. Planinstvo, ki vključuje alpinizem, turno smučanje, športno plezanje, koče in pota, gorsko vodništvo, odprave in gorsko reševanje, je opredeljeno kot splet rekreacijskih, športnih, kulturnih, znanstvenih in gospodarskih dejavnosti. Mislite, da je planinstvo kot športna in rekreacijska dejavnost pomembno za ohranjanje kulturnega in etičnega odnosa ljudi do narave kot posebne vrednote? Ali je v svetu in pri nas eden od temeljev okoljevarstvenega gibanja?

Vse, kar ste našteali kot pomembno za mednarodno planinsko organizacijo, velja, in še kaj več, tudi za PZS. Navsezadnje nima samo turistično-športnorekreativnih in varstvenih dimenzij. V svoji preteklosti – mislim, da velja tudi za danes – ima zelo pomembno nacionalno, patriotsko vlogo. Nastala je navsezadnje tudi v času najhujših bitk za to, čigave bodo slovenske gore in čigava imena bodo nosili slovenski vrhovi. Tu se ne da odmisлити tudi tistih, ki so ustanavljali Planinsko zvezo oziroma prvo slovensko planinsko društvo in skrbeli, da je preraslo v eno najbolj množičnih organizacij. Upam, da bo tudi takšna ostala. Zdi se mi nepogrešljiva. Glede na to, kaj vse je opravila in opravlja in kar si je pravzaprav sama naložila, da bo opravljala tudi v prihodnje, in če razmišljam o kvaliteti življenja Slovencev, bi lahko bila deležna veliko več državne pomoči, kot je dobiva. Mislim pa, da se ji ponekod celo delajo težave.

PZS je z več kot 74.000 člani in 231 planinskimi društvi ena najmnogičnejših in najstarejših civilnodružbenih organizacij v Sloveniji. Ali sta naše planinstvo in alpinizem pomembna za identifikacijo Slovencev po svetu?

Gotovo, saj Slovenci veljamo za alpinistično zelo uspešen narod. Navsezadnje so skoraj vse najtežje smeri ne samo v Alpah, ampak

*Milan Kučan v Triglavski severni steni
(Slovenska smer)*

tudi v Andih in seveda v Himalaji preplezali tudi slovenski alpinisti in slovenske naveze. Tudi vse najzahtevnejše smeri v slovenskih hribih so preplezali domači plezalci. Tu je ponavljanje vedno novih slovenskih plezalcev. Čeprav nekako z idealizmom in nostalgijo gledam na čase nazaj, ko se je plezalo klasično. Sedaj je čedalje več tega individualnega ekstremnega plezanja. Mogoče se bo vrnil čas klasičnih navez.

Ravno zaradi vloge, ki jo opravlja slovensko planinstvo, znotraj katerega se je rodil tudi alpinizem in se dvignil na tako visoko raven v svetovnem merilu, kot je, ne vem, zakaj Planinske zveze kot civilnodružbenemu gibanju in nestrankarski organizaciji postavljati ob bok strankarska planinska združenja oz. strankarske planinske organizacije. To gotovo odnosu Slovencev do planinstva ne koristi. In če je namen združevanja političen, potem je mesto za to v političnih strankah in ne v podvajanju civilnih organizacij.

Kako gledate na slovenski alpinizem, kajti Slovenci smo dosegli že kar velik pomen v izrazu alpinizma nasploh? Sta podpora in razumevanje države in politike tej dejavnosti dovolj velika?

To je odvisno od meril. Gotovo država s svojim proračunom ni vreča brez dna. Denar je pač potrebno porazdeliti. Za javne funkcije, ki jih v dobro države opravlja PZS, vidim dovolj razlogov, da država to tudi sofinancira. Mislim pa, da v tem prihodnosti vendarle ni. Tu bo pomembno tudi v prihodnje iskati mentorstvo, predvsem ko bodo ustrezno urejeni tudi davčni in drugi mehanizmi, ki bodo pri ljudeh in podjetnikih stimulirali prepričanje, da je dobro del denarja, ki ga ne potrebuješ, usmeriti tudi v te dejavnosti. Moja izkušnja ni slaba, kadar je šlo za planince s temi zbirateljskimi finančnimi akcijami. Ni pa tudi odlična. Predvsem pa mislim, da Planinski zvezi država ne bi smela delati težav pri tem, da dobi

materialno bazo, ki so jo ustanovljala planinska društva in planinci skozi vrsto generacij, v upravljanje. Zato se mi dostikrat zdijo razprave o tem, komu pravzaprav pripadajo planinski domovi, koče, tudi Aljažev stolp sam, popolnoma nekoristne.

Kje se začno poti, ki se prepletajo in odpletajo z drugimi, kdaj se pojavijo cilji, bolj prividi, nekje nad obzorjem, in kdaj se pojavi roka in nato vrh za pot na resnične bele vrhove? Kje vse ste se že potepali po gorah in kaj vas je najbolj prevzelo, kajti vemo, da ste ljubitelj gora?

Vežan sem predvsem na slovenske gore, ker se teh deset let nisem imel možnosti brez komplikacij potepati po tujih gorah. V Sloveniji, mislim, da ni vrha, na katerem nisem stal, ki bi v naših predstavah živel kot vrh. Saj je veliko vrhov, ki se nanje nikoli ne pride ... Na vsako goro hodim na različne načine. ●

Novosti v planinski organizaciji

PZS je 18. julija, ob začetku planinske sezone, pripravila odmevno tiskovno konferenco, na kateri je predstavila številne novosti in akcije. Začetne besede predsednika Francija Ekarja so bile namenjene akciji za ohranitev čistih gor, v katerih ne bomo odmetavali odpadkov, ne kurili ognja, vse prineseno pa se bo z nami vrnilo v dolino. Predstavil je še prizadevanja PZS po ponovni uvrstitvi oddaje Gore in ljudje v program nacionalne televizije kot tudi prizadevanja, da država (zaradi davčnih obveznosti) prizna planinskim kočam status neprireditnega delovanja v javnem interesu. Na vlado je naslovil pobudo, da ne uveljavi podražitve helikopterskih prevozov za kočje. Beseda je tekla še o kadrovskih in organizacijskih spremembah. Mladinska komisija, ki združuje 24 tisoč mladih iz 111 mladinskih odsekov, je osvetlila poletni program, v katerem prevladujejo planinski in šolski tabori, vsi pod geslom

Gremo skupaj varno v gore. Javnost so seznanili še z odpravami v tuja gorstva: dve – na Nuptse delno uspešna, na Kumbakarno brez uspeha – sta končani, štiri so v pripravi. Alpinisti so organizirali tabor v Chamonixu, saj se le preko sten Zahodnih Alp pride do potrebnih izkušenj za Ande in Himalajo. Komisija za pota je predstavila 72 veznih in krožnih poti. Namen predstavitve je popestritev ponudbe in razbremenitev najbolj popularnih in zato preobremenjenih predelekov. Ob tem je predstavila še pot Via Alpina in spremembe na Slovenski planinski poti (»transverzali«) z vključitvijo Okrešlja, Mrzle gore, Ledin itd. Primerjava nesreč s polletjem lanskega leta kaže manj smrtnih žrtev in težje poškodovanih ob podobnem številu akcij. Posebej so opozorili na visok delež poškodb glave, kar kaže na pomen uporabe čelade. V celoti je predstavitev pokazala, da se državi še sanja ne, kako imenitno organizirano »civilno družbo« ima, in to brez omembe vredne podpore. (Tone Škarja)